आरोग्यसेवांवरील नियोजनामध्ये माहितीचे महत्त्व व उपयोग

(Use of evidence for policy planning)

'आरोग्यसेवांचे विकेंद्रीत नियोजन' कोर्ससाठी

प्रशिक्षण मार्गदर्शिका क्र. – ५

साथी प्रकाशन

Support for **A**dvocacy & **T**raining to **H**ealth **I**nitiatives

(Action Centre of Anusandhan Trust evolved from CEHAT)

• **संकलन-लेखन**

डॉ. अरुण गद्रे

डॉ. नितीन जाधव

• **मार्गदर्शन**

डॉ. अभय शुक्ला

• **प्रकाशक**

साथी

फ्लॅट नं. ३ व ४, अमन ई टेरेस, प्लॉट नं. १४०,

डहाणूकर कॉलनी, कोथरूड, पुणे - ४११ ०२९

दूरध्वनी क्रमांक - २५४५१४१३, २५४५२३२५

ई-मेल : cehatpun@vsnl.com

वेब साईट : WWW.sathicehat.org

• **अर्थसहाय्य**

अलायन्स फॉर हेल्थ पॉलिसी ॲन्ड सिस्टीम रिसर्च, जागतिक आरोग्य संघटना (WHO)

Alliance for Health Policy and Systems Research

• **तांत्रिक सहाय्य**

डॉ. भुपिंदर कौर औलख

आरोग्यसेवांवरील नियोजनामध्ये माहितीचे महत्त्व व उपयोग

(Use of evidence for policy planning)

‘आरोग्यसेवांचे विकेंद्रीत नियोजन’ कोर्ससाठी

प्रशिक्षण मार्गदर्शिका क्र. – ५

साथी प्रकाशन

Support for **A**dvocacy & **T**raining to **H**ealth **I**nitiatives

(Action Centre of Anusandhan Trust evolved from CEHAT)

राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान अंतर्गत आरोग्य विषयक स्थानिक गरजांची पूर्तता करण्याच्या दृष्टीने आरोग्यसेवांचे नियोजन विकेंद्रीत पद्धतीने करण्याची उपाययोजना करण्यात आली आहे. त्या अनुषंगाने 'आरोग्यसेवांचे विकेंद्रीत नियोजन' हा प्रशिक्षण कोर्स 'साथी' संस्थेमार्फत सुरू केला आहे. आरोग्य क्षेत्रात काम करणा-या विविध कार्यकर्त्यांची, आरोग्य अधिकारी-कर्मचारी तसेच स्थानिक पंचायत राज लोकप्रतिनिधींची या विषयाबाबतची क्षमता वाढवणे हा या कोर्सचा प्राथमिक उद्देश आहे. या कोर्सचाच एक भाग म्हणून '**आरोग्यसेवांवरील नियोजनामध्ये माहितीचे महत्त्व व उपयोग**' या संदर्भातील माहिती होण्यासाठी ही मार्गदर्शिका बनवलेली आहे. 'साथी'च्या निरनिराळ्या प्रकाशनांपैकी या विषयासंबंधीचा मजकूर योग्य ते बदल करून तसेच इतर काही माहितीचा त्यात समावेश करून केलेले लेखन व संकलन म्हणजे ही पुस्तिका होय.

'साथी' संस्थेचे समन्वयक डॉ. अभय शुक्ला यांच्या मार्गदर्शनातून या पुस्तिकेची संकल्पना अस्तित्वात आली. पुस्तिका तयार करतांना डॉ. निलांगी सरदेशपांडे त्यांच्याबरोबर झालेल्या चर्चा व त्यांचे मार्गदर्शन अत्यंत उपयोगी पडले.

प्रस्तुत पुस्तिकेसाठी माहिती संकलित करताना संबंधित विषयातील काम करणा-या डॉ. विजयसिंग मोहिते (वरिष्ठ सल्लागार, राज्य आरोग्य यंत्रणा संसाधन केंद्र) यांचे या पुस्तिकेच्या मसुद्यासाठी मोलाचे मार्गदर्शन मिळाले. तसेच विविध संस्थाच्या प्रशिक्षण पुस्तिकांचा वापर करण्यात आलेला आहे. त्यात प्रामुख्याने पीएचआरएन (PHRN) या संस्थेच्या प्रशिक्षण पुस्तिकांचा आवर्जून उल्लेख करावासा वाटतो.

'साथी'मधील निरनिराळ्या सहकार्यांचे सहकार्य ही पुस्तिका बनवतांना मिळाले. रवी मांडेकर व गजानन लोंढे यानी टंकलेखन करून दिल्याबद्दल आणि शारदा महल्ले यांनी प्रस्तुत पुस्तिकेची सुबक रचना कमी वेळेत करून दिली. या सर्वांच्या योगदानाबद्दल त्यांचे मनःपूर्वक आभार!

अलायन्स फॉर हेल्थ पॉलिसी ॲन्ड सिस्टीम रिसर्च, डब्ल्यू.एच.ओ. (Alliance for Health Policy and System Reasearch, WHO) च्या आर्थिक सहकार्याबद्दल आम्ही त्यांचे आभारी आहोत! विशेष करून डॉ. भुपिंदर कौर औलख यांनी दिलेल्या तांत्रिक सहकार्याबद्दल त्यांचे मनःपूर्वक आभार!

डॉ. अरुण गद्रे

साथी

❑❑❑

अनुक्रमणिका

प्रस्तावना ६

प्रकरण १ - आरोग्यसेवांच्या विकेंद्रीत नियोजनामध्ये माहितीची गरज व महत्त्व.............................७

प्रकरण २ - आरोग्यसेवांच्या विकेंद्रीत नियोजनासाठी उपलब्ध माहितीचे प्रकार व त्यांचे महत्त्व ८

प्रकरण ३ - आरोग्यसेवांच्या विकेंद्रीत नियोजनामध्ये लागणा-या माहितीचे स्रोत............................१०

प्रकरण ४ - माहितीचे विश्लेषण करताना लक्षात ठेवायच्या महत्त्वाच्या गोष्टी..............................१४

प्रकरण ५ - लोकाधारित देखरेख प्रक्रियेत गोळा केलेल्या माहितीचा उपयोग आरोग्यसेवांच्या नियोजनासाठी कसा होत आहे?.... ....१७

❑❑❑